أحكام فقهية - بشتو

فقهي احكام

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
هاتف: ٤٢٢٤٤٦٦ ٠١٦ . فاكس: ٤٢٢٤٤٧٧ ٠١٦
241
تعاوني الزلفي

بسم الله الرحمن الرحيم

فقهي احکام

أحكام فقهية - بشتو

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بالزلفي

٠١٦٤٢٣٤٤٦٦

أحكام فقهية

أعده وترجمه للغة البشتو

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالزلفي

الطبعة الأولى: ٨/١٤٣٩هـ

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

أحكام فقهية- الزلفي، ١٤٣٩هـ

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٢٤٣-٠٧-٧

(النص باللغة البشتو)

١- الفقه الإسلامي أ- العنوان

ديوي ٢٥٠ ١٤٣٩/٦٣٥٣

رقم الايداع: ١٤٣٩/٦٣٥٣

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٢٤٣-٠٧-٧

د زکات احکام

دزکات حکم :

زکات د اسلام د ارکانونه یو رکن دے، او هر مسلمان باندے واجب دے چه کله دنصاب مالک شي، الله پاک فرمائی :(وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ)البقرة ۱۱۰ترجمه: او دمانځه پابندی کوئ او زکات ورکوئ.

د زکات په حکم کښې ډیر فوائد او حکمتونه دی :

(۱)د نفس پاکوالے او دبخل او شومتیا نه لروالے راولي .

(2)مسلمان د سخاء د خائسته صفت سره عادت کیدل .

(۳)د غریبانانو او مالدارو مینځ کښې مینه پیدا کیږی، ځکه نفسونه احسان طرفته مائل کیږی .

(٤)د غریب مسلمان حاجتونه پوره کیږی .

(٥)انسان ورسره د ګناهونو نه صفا کیږی، او درجات ورسره بلند کیږی .

کوم اشیاو کښې زکات فرض دی ؟ :

ذهب (سره زر/سونا) فضه (سپین زر/ چاندي) دتجارت سامان، او ډنګر/ څاروی، او هر هغه څیز چه د زمکے نه راوځی د دانو په شکل کښې یاد میوو په شکل کښې یادمعدنیاتو په شکل کښې.

د ذهب (سرو)او فضه (سپنو زرو) زکات :

سرو او سپینو زرو کښې زکات واجب دے، په هر شکل کښې چه وی،کله چه د نصاب مالک شی .د سرو زرو نصاب شل مثقاله دے، یو مثقال (٤.٢٥) ګرامه دے نو شل مثقاله (٨٥) ګرامهراځی، او دسپینوزرو نصاب (٢٠٠) درهمه نبوی دے چه یو درهم (٢.٩٧٥) ګرامه دے د (٢٠٠) درهمونه (٥٩٥) ګرامه جوړیږی،نو چاسره چه دومره نصاب وی نو (٢.٥) فیصده زکات ورکول فرض دی، کچرته یوتن غواړی چه نقد روپو لحاظ سره زکات ورکړی، اول بهخپل وطن کښې د یو ګرام سرو او یا د سپنو زرو قیمت معلوم کړی، په کوم کال کښې چه زکات وباسی او د هغه دقیمت نه به زکات وباسي .مثال په طور: یوسړے د (١٠٠) ګرامه سرو مالک شو،نو زکات ورکول

ورباندے واجب دی چه کله یو کال پرے تیر شی، ځکهچه دے دنصاب مالک دے، پدےکښې به دوه نیم(۲.۵) ګرامه سره زر ورکوی، او که زکات کښې نقدے پیسے ورکړی، نودسروزرو قیمت به دغهکال باندے معلوم کړی په کوم کال چه زکات ورکوی، او د دوه نیم ګرامه سرو قیمت به ورکړی، او دغه رنګه عمل به د سپنو زرو (چاندئ) سره هم وکړی .او دغه رنګه نقدو پیسو کښې هم زکات واجب دے چه کله نصاب ته ورسیږی، او یو کال ورباندے تیرشی بس چاسره چه د (۸۵) ګرامو سروزرو قیمت موجود شی، زکات ورباندے واجب دے، زکات به ورکوی ددوه نیم ګرامو په اندازهد قیمت. کچرته د (۸۵) ګرامو نه ورسره مبلغ کم وی، نو زکات ورباندے نشته دے . مثلاً یو شخص سره تهول مبلغ (۸۰۰) ریاله دے او کال ورباندے تیر شو کله چه د (۵۹۵) ګرامه سپینو زرو قیمت تپوس وکړو د هغے قیمت (۸٤۰) ریاله وو، ده باندے زکات نشته دے، ځکه چه نصاب ورسره پوره نه دے .

د تجارت په سامان کښې زکوة :

مسلمان تاجر چه تجارت کښې ورله الله پاک ډیر مال ورکړے وی، هغه باندے په کال کښې زکات ورکول واجب

دی، چه د الله د نعمت شکر ادا کړی، او دخپلوحاجت مندووررونو حاجت پوره کړی، هغه سامان چه اغستل او خرڅول پکښې دګټې دپارهکیږی که زمکه وی، که حیوانات وی، که طعام وی، که دخښاک خیزونه وی، اوکه ګاډیوی وغیره، ددے د زکات شرط دادے چه نصاب ته به رسیدلی وی، طریقه ئے داده چه د سرو زرو یا سپینو زرو قیمت به معلوم کړی، د مجموعه قیمت نه به دوه نیم فیصده زکات ورکوی . مثلاً که یو انسان دیو لاکھ (۱۰۰۰۰۰)ریال په مقدار باندے د سامان د تجارت مالک شي پدے کښې دوه نیم زره (۲۵۰۰)ریال زکات ورکول واجب دی، د تاجرانو ذمه واری داده چه د کال په آخر کښې دِے د خپل ټول سامان حساب وکړی، او زکاتدے اداکړی، کچرته یو تاجر د نوی کال د شروع کیدونه لس(۱۰)ورځےمخکښې سامان واغستلو، د کال په شروع کیدو سره به په ټول سامان کښې زکات ورکوی، د کال حساب به د هغه ورځے نه کوی، د کومے ورځے نه ئے چه تجارت شروع کړیدے، په هر مسلمان باندے فرض دی چه د کال په آخر کښې ورسره څومره سامان وی د هغے زکات ورکړی. هغه څاروی چه کور کښې

ساتلے شي، بهر د خريدلو دپاره نشي ليږلے، ليکن د تجارت دپاره ئے ساتليوی، کچرتهددے قيمت نصاب تهرسيدلے وی، زکات پکښې ورکول واجب دی، زکوة به د نقدو روپو په شکل کښې ادا کيدلے شي .

دشيئر (شراکت) روپو کښې زکات :

(شيئر ديته وائی چه ډير ملګری د تجارت دپارهروپۍ راجمعکړی) ډير خلق دجائيداد يا د کارخانو د شيئر حصه اخلی، او خپل رقم منجمد کړی، کله کله ډير کالونه دغه رقم منجمد وی (چه کاروبار پرے نکوي) نو دا خبره زده کول پکار دي چه په دغه حصه داريځ کښې هم زکات واجب دے ځکه چه دغه مال د تجارت حسابيږی، په مسلمان باندے فرض دی چه د هر کال په آخرکښې د خپل شيئر د حصے نه زکات ورکړی .

د زمکے په فصلونو کښې زکات.دزمکے هغه فصل چه ذخيرهکيدلےشی زکات ورباندے فرضدے، مثلاً کجورے، غنم، جوار، وريژے وغيره، البته سبزيانو او ميوو کښې زکات واجب ندے، د زمکے پيداوار چه د (٦١٢) کيلو ګرام وزن

ته ورسيږي، دا نصاب دے، او کال تيريدل ورباندے شرط ندے بس چه فصل کله پوخ شی نو زکات به ترے ورکيدلی شی کچرته زمکه په نهری اُوبو باندے مشقت سره اُوبه کيدله نو نيم عشر (۵فيصد)به ورکوی، او که بارانی اُوبو باندے خړوبه کيدله نو بيا به پوره عشر ورکوی، د مثال په طور باندے يو سړی غنم وکرل د هغے نه پيداوار ۸۰۰ کيلو ګرامه غنم وشول، چونکه د غنمو نصاب (٦١٢) کيلوګرامه د ے ددے وجے نه پدے باندے زکات (عشر) فرض دے چه (۸۰) کيلو زکات به ورکوی، پدے شرط چه دمشقت نه بغير زمکه اوبه کوی، او کچرته مشقت سره زمکه اوبه کوی نو بيا به (٤٠) کيلو ګرامه ورکوی.

په حيواناتو کښې زکات

ددے حيواناتو نه مراد اوښان، غواګانے، ګډے او چيلۍ دا قسم انواع مراد دی،زکات پکښې په لاندے شرطونو سره واجب دے : (۱)نصاب ته به رسيدلی وی، د اوښانو نصاب (۵)پنځه اُوښان دی، د ګدو او بيزو نصاب(٤٠) څلويښت دی، او د غواګانو او ميخو نصاب(۳۰) ديريشت غواګانے دی، ددے نه په کمو کښې زکات نشته .

(۲)یو کال به ورباندے د مالک سره تیر شوے وی .

(۳)داحیوانات به د کال په اکثره حصه کښې څریدونکي وی،، نو زکات به پکښې واجب وی،اوپههغه حیواناتو کښې زکات نشته چه د کومو دپاره مالک ګیاه راوړی او یا ورله روپو باندے ګیاه اخلی .

(٤)بل شرط دښناروو دزکات دپاره دادے چه دغه ښاروی به د مالک د خدمت دپاره خاص نه وی، لکه زمیدارئ یا نور دکور د خدمت دپاره به نوی .

په اُوښانو کښې زکات

اُوښانو کښې زکات واجب دے چه کله نصاب ته ورسیږی، نصابداُوښانو (۵)پنځهعدد دے، کله چه یو مسلمان د پنځو نه تر (۹)نهو اوښانو پورے مالک شی، او دهغه په ملکیت کښې ورباندے کال تیر شی، نو یو ګډ به زکات کښې ورکوی،او کچرته د(۱۰)د لسونه تر(۱٤)څوارلسو پورے مالک شی پدے کښې دوه(۲) ګډان دی،او کچرته د (۱۵)پنځلسونه تر (۱۹)نورلسو پورے مالک شی درے ګډان به ورکوی، که د (۲۰)شلو نه تر (۲٤)څلیریشتو اُوښانو مالک شی پدےکښې

څلور کلن دی، که د(۲۵)پنځه ویشتو نه تر (۳۵)پنځه دیرشو پورې پدې کښې یو بنت مخاض دے (یعني یو کلنے داوښ بچے چه یو کال ئے پوره شوے وي)،کچرته بنت مخاض پیدانشي نو ابن لبون هم کافی کیږی (ابن لبون یعنی دوه کلنےاوښچه دوه کاله ئے پوره شویوی،او کله چه د (۳٦)شپږ دیرشو نه تر (٤٥)پنځه څلویښتو پوری د اُوښانو مالک شی،نو یو بنت لبون (دوه کلنئ اوښه) به ورکوی، کچرته د (٤٦)شپږ څلویښتو نه تر (٦٠)شپیتو پورے اوښانو مالک شی نو یوه حقه (یعني درے کلنئ اوښ)به ورکوی.او کچرته د(٦١)یو شپیته نه تر (۷۵)پنځه اَویا پورے وی نو یوه جذعة(څلور کلنئ اوښ) به ورکوی،او که د (۷٦)شپږ اویا نه تر (۹۰)نوی پورے مالک شو نو دوه بنت لبون(دوه کلنی) به ورکوی، او کچرته د (۹۱)یو نوی نه تر (۱۲۰)یو سل شلو پورے مالک شی، نو دوه حقی (درے کلنئ)به ورکوی،

او ددے نه چه زیاتیږی نو په هرو (٤٠) څلویښتو اوښانو کښې یو بنت لبون (یو کلنئ اوښ)دی او په (٥٠)پنځوستو کښې یوه حقه (درے کلنئ اوښه)ده.

لاندېنی جدول کښې د اوښانو دزکات عدد ذکردے :

العدد		الزکاة	العدد		الزکاة
من	الی		من	الی	
٥	٩	شاة(ګډه)	٣٦	٤٥	بنتا لبون (دوه کلنۍ)
١٠	١٤	شاتان (٢:ګډان)	٤٦	٦٠	حِقه (درے کلنۍ)
١٥	١٩	ثلاث شیاه (٣ګډان)	٦١	٧٥	جذعه (څلورکلنۍ)
٢٠	٢٤	أربع شیاه (٤ګډان)	٧٦	٩٠	بنتالبون (دوه کلنی)
٢٥	٣٥	بنت مخاض (یوه کلنۍ اوښه)	٩١	١٢٠	حقتان (درے کلنی)

کچرته ددےنه زیات وی نو هرو څلویښتو کښې یو بنت لبون (دوه کلنۍ) او پنځوسو کښې یوه حِقه (درے کلنۍ)ده

په غواګانو کښې زکات

کله چه یو مسلمان د(٣٠)دیرشو نه تر (٣٩)نهه دیرشو پورے

دغواګانو مالک شي، نو يو تبيع (يو کلنے سخے) بهورکوی، که د(٤٠)څلويښتو نه تر(٥٩)نهه پنځوسو پورے مالک شو، نو يوه مسنة (دوه کلنۍ سخۍ) بهورکوی، او که د(٦٠)شپيتونه تر (٦٩)نهه شپيتو پورے مالک شي، دوه تبيع (يو کلنے) به ورکوی، او که د (٧٠)اوياو نه تر (٧٩) نهه آوياو پورے مالک شي، نو يوه مسنة (دوه کلنۍ سخۍ) او يو تبيع (يوکلنے سخے)به ورکوي. او ددے نه بعد هرو ديرشو کښې يو تبيع(يو کلنے سخے) او څلويښتو کښې يوه مُسنه (دوه کلنۍ سخۍ)ورکيدلے شي .

العدد		الزکاة
من	الی	
٣٠	٣٩	تبيع (يو کلنے سخے)
٤٠	٥٩	مُسنه (دوه کلنئسخۍ)
٦٠	٦٩	تبيعان (٢ دوه يو کلنيسخي)
٧٠	٧٩	مُسنه اوتبيع (يو دوه کلنۍ سخۍ او يو يو کلنے سخے)

په ګډو بيزوکښې زکات

کله چه يو انسان د (٤٠)څلويښتو نه تر د (١٢٠)يوسل شلو ګډو بيزو مالک شي، نو زکات کښې ورباندے يو ګډه ورکول واجب دي، کله چه يوه ګډه ورباندے زياته شي د (١٢١)نه تر (٢٠٠)دوه سوو پورے، نو دوه ګډان به ورکوي، که يو ګډه هم زيات شي تر (٣٩٩)درے سوه نهه نوي پورے درے ګډان به ورکوي،او چه ددے نه زيات شي تر (٤٩٩)څلورسوه نهه نوي پورے نو څلور ګډان به ورکوي، او کچرته ددے نه هم يوه زياته شي تر (٥٩٩)پنځه سوو نهه نوي پورے نو پنځه ګډان به ورکوي، ددے نه بعد به په هرو سلو کښې يو ګډه وي هر څومره ته چه ورسي.

الزكاة	العدد	
	الى	من
شاة(يو ګډه)	١٢٠	٤٠
شاتان(دوه ګډان)	٢٠٠	١٢١
ثلاث شياه٣(درے ګډان)	٣٩٩	٢٠١
أربع شياه٤ (څلورګډان)	٤٩٩	٤٠٠
خمس شياه٥(پنځه ګډان)	٥٩٩	٥٠٠

د زکات مستحقين: الله پاک فرمائيلي دی:[إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاء وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيم]{التوبة:٦٠

ترجمه:يقينًا حقداران د زکات فقيران دی، مسکينان دی، دزکات راغونډونکي دی، او دهغه خلقو دپاره چه د هغوی زړونه اسلام ته مائل کولمقصدوی، او دختمونو په آزادولو کښې (يعنی غلامان آزادولو کښې)او د قرضدارو دپاره او دالله په لاره کښې جهاد او دعوت کونکو دپاره او دمسافرو دپاره دا دالله د طرفنه فرض دی . الله تعالی اته قسمه خلق ذکر کړي دی، هريو ددےنه مستحق دزکات دی، اسلام کښې زکات د معاشرے د ترقئ او د ضرورت مندو خلقو د ضرورت پوره کولو دپاره مقرر شويدے،او دا يواځے د شرعي علم والو دپاره خاص ندے، لکه څنګه چه دا حال د نورو اديانو دے .

د زکات د حقدارانو تفصيل په لاندے ډول دے :

١-الفقير: دا هغه څوک دےچه دخپل ضرورتونو نيمه حصه مال هم نه لری .

۲-المسکین: دا هغه څوک دےچه دخپل ضرورت نیمه حصه مال خو لری لیکن ټول ضرورتونه نه ئےپوره کیږی، داسے کس له د زکات نه دیوے میاشتے خرچه او یا دپوره کال خرچه ورکولو جائز دی.

۳-العاملین علی الزکاة :هغه کسان چه دبادشاه د طرفنه د زکات په راغونډولو مقرر وی دخپل عمل مطابق به دزکات دمال نه تنخواه اخلی اګرکه مالداره وی.

٤-المؤلفة قلوبهم: ددےنه مراد هغه مشران دقومونو دی چه ددے دوجه نه اسلام ته مائیله شی، او یا مسلمانان دهغوی د شرنه محفوظ شی، او دغه رنګهنوی اسلام قبلونکو تهپه اسلام باندے د مضبوطوالی دپاره دزکات نه څه حصه ورکیدل پکار دی.

٥-د غلامانو دآزادولو دپاره یاد دشمن د قید نه د مسلمان د خلاصی دپاره هم د زکات مال خرچه کیدل جائزدی.

٦-د قرضدار دقرض دخلاصی دپاره دزکات مال ورکیدلے شی پدے شرط چه د غلطو کارونو د وجے نه نوی قرضدارے

شوے، او خپله د خلاصولو وس نه لری او صاحب دمال مطالبه کوی.

۷-فی سبیل الله:ددے نه مراد هغه مجاهدین دی چه بغیر د تنخواه نه دالله تعالی په لاره کښې جهاد کوی، ددے مال نه به د هغه دکورخرچه ورکیدلے شی، او دهغه دپاره به اسلحه اغستلے شی، شرعی علم حاصلول هم یو جهاد دے، مثلاً یو تن دشرعی علم دپاره خپل ځان فارغ کول غواړی، دهغه دذاتی ضرورتونو دپاره دومره مال به ورکړے شی چه علم شرعی ته فارغه شی.

۸-مسافر : کوم مسافر سره چه د سفر خرچ او اخراجات ختم شی، او خپل کورته درسیدو اسباب ورسره نوی،نو د زکات دمال نه ورله دومره مقدار به ورکیدلے شی چه خپل کور ته ورسیږی اګرکه کور کښې مالداره وی.

تنبیه :د لارو کوڅو او جوماتونو په جوړولو کښې د زکات مال خرچ کول جائزندی.

ضروری خبرے:

۱-د سمندرنهراویستلے شوی څیزونو کښې زکات نشته لکه

ملغلرے، یاقوت،مرجان،او مهیان وغیره، پدے شرط چه دتجارت دپاره ونه ګرځولے شي .

۲-کرایه باندے ورکړے شوی بلډنګ او کور یا کارخانو کښې زکات نشته، البته دهغے نه حاصل شوی آمدنۍ کښې زکات شته چه کال ورباندے تیر شی، مثلًا یو تن کور کرایه باندے ورکړیدے، کرایه اخلی او دغه نصاب ته ورسیږی او کال ورباندے هم تیر شی نو زکات به ورکوی.

د خوراک څښاک احکام

الله سبحانه وتعالی خپلو بندګانوته دپاک(طیب) څیزونو دخوراک حکم کړیدے او د پلیتو(خبیث) څیزونونه ئے منع کړیدی، الله پاک فرمائی:[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُواْ لِلّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ] {البقرة:۱۷۲} ترجمه:اے ایمان والو ! خوراک کوئ د پاکوهغه څیزونونه چه مادرکړیدی،او د الله تعالی شکر کوئ که چرته تاسو خاص دهغه بندګی کونکي یئ.

قاعده داده چه اصل په خوراکونو کښې (اباحت)حلال والے دے، د حرامو څیزونو بیان به په شرعه کښې کیږی، الله تعالی دمؤمنانو دپاره طیبات مباح کړے دے چه فائدے ترے واخلی،نو د الله تعالی نعمتونه د الله تعالی په نافرمانئ کښې استعمالول جائزندی، الله تعالی خپلو بندګانو ته په خوراک ښکاره کښې حرام واضح کړیدی، الله تعالی فرمائی:[**وَقَدْ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ**] {الأنعام:۱۱۹}**ترجمه** : یقینًا الله په تفصیل سره بیان کړیدی تاسوته هغه څه چه حرام ئے کړیدی په تاسو باندے مګر که تاسو ډیر محتاجه شئ هغے ته. دکوم څیز چه تحریم نوی بیان شوے هغه به حلال وی.«**قَالَ رَسولُ اللَّه صلَّي اللَّهُ علَيه وسلَّم:إنَّ اللَّه فَرضَ فرائِض فَلا تُضيعوها، ونهىعن أشياء فَلا تنتهكُوها، وحدَّ حدودا فلا تعتدوها، وغفل عن أشياء من غير نسيان فلا تبحثوا عنها**» رواه الطبراني. ترجمه : الله تعالي بعض کارونه فرضکړے دے نو هغه مه ضائع کوئاو د بعض څیز نه ئے منع کړے ده، د هغے خلاف ورزی مه کوئ،او بعض حدود اوپولے ئے مقررکړی دی د هغے نه تجاوز مه کوئ، او بعض څیزونه ئےپریښودلي دی چه هیر ترے ندي نو هغه مه لټوئ

دهغه څيزونو حرامول جائز ندی چه الله تعالی او رسول الله ﷺنوی حرام کړی.

قاعده : هر هغه طعام حلال دے چه صفا وی او بے ضرره وی، او هرهغه طعام جائز ندے چه ګنده وی، بدن دپاره نقصان وی، لکه مرداره،(چه بغير دشرعی طريقے نه ترے ساه وخيژی،وينه بهيدونکے (د ذبح نه البته که رګونو او غوښه کښې وينه پاتے شی جائز ده)خنزير، دنشے څيزونه، او چه د ګندګئ سره ګډوډ شوی وی، حرام دی ځکه چه نجس او نقصانی دی .جائز خوراکونه دوه قسمه دی :حيوانات او سبزيانی،

بيا حيوانات دوه قسمه دی :

اُوچه باندے اُوسيدونکی، او درياب کښې ژوند کونکے، هر چه دريابی حيوانات دی نو هغه حلال دی تردے چه د درياب مرداره هم حلاله ده، د ذبحی شرط پکښې نشته دے.

د اُوچی اوسيدونکي حيوانات حلال دی مګر هغه انواع چه اسلام حرام کړے دے لکه :

١=خنزير

۲= کورنے خر

۳= د دارړو والا حیوان چه ماتول کوی مګر ضبع (ګورګتې) جائز ده.

٤=په مارغانو کښې پنجو والا چه ماتول کوی ځکه حدیث کښې راغلي دي : عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «**نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلي الله عليه وسلم عن كُلِ ذى ناب من السباعِ وعن كُلِ ذى مخلب مَن الطَّير**» ، (رواه مسلم : ١٩٣٤) ترَجَمَه : عَبدالله بن عَباسَرضَيَ الله عَنه فرمائی:رسول الله ﷺ منع کړیده د خوراک دهر هغه درنده نه چه تیره غاښونه لری، او دهر هغه مارغه نه چه پنجے لری.

٥= هغه مارغانچه ګندګی او مردارے خوری، لکه ټپوس، باخه، کارغه وغیره ځکه ددوی خوراک ګندګیده، او هغه چه د انسان طبیعت ئے بد کنړی لکه مار،لړم،مږه،چنجی او نور حشرات وغیره .ددےنه علاوه مارغان او حیوانات حلال دی لکه آسونه، صحرانی خره، چرګان، هوسئ، خرګوش، شترمرغ وغیره وغیره، مګر صرف جلاله (ګندګي خوړونکے حیوان) او دا هغه حیوان دے، چه اکثر خوراك دهغے ګندګی وی، نو درے ورځو د بندولو نه پس چه پاک خوراک وکړی بیا

جائزه دی .سبزیانو کښې داُوږے او پیاز خوراک مکروه دے، او هر هغه سبزی چه ددے پشان بد بوئی ولری او خاصکر جومات ته د حاضرئ په وخت کښې ترے ځان ساتل پکار دی .کچرته یو انسان دومره محتاجه شی چه دهغه ژوند ته خطره وی نو دغه وخت کښې حرام څیزونه دومره خوړل جائز دی چه ژوند ئے بچ شی سیوا دزهرونه . که یو سړے د میوو په باغ ورتیریږی او راغورځیدلے شوی، یا زمکے ته نزدے میوے چه نه دباغ نه ګیر چاپیره دیوال وی، او نه څوکیدار وی خوړل جائز دی، د ځان سره به وړی نه، او نه به ونے ته خیژی، او نه به ئےپه کانړو باندے ولی او نه به د راغونډ شوو میوو نه اخلی مګر که سخت ضرورت وی .

د ذبحے احکام

داُوچے دحیواناتو د ذبحے شرط دادے چه د شریعت د اُصولو مطابق ذبحه وکړےشی، د ذبحے طریقه دادهچه دحیوان مرئ او د ساه اغستلو ناله په ښیطریقی سره پریکړے شی،که د مجبورئ په حالت کښې د بدن د هر

رګ نه وينه لاړه شي نو حلال دے، د شرعي ذبحے نه بغير د حيوان خوراک حرام دے .

د ذبحے شرطونه :

۱=ذبحهکونکےبايدمسلمان وی، عاقل وی، يا اهل کتابی وی، دليونی،نشائی، او ماشوم (چه ښه او بد نه پيژنی) ذبحه جائز نده، او نه د کافر،مجوسی،بت پرست او قبر پرست د لاس ذبحه صحيح ده .

۲=د ذبحے آله بايد موجودهوی هر هغه آلے سره ذبحهکول جائز دی چه تيره طرف ئے وی پدے تيره طرف باندے دپريکيدلو دوجے نه وينه روانه شی، که د اُوسپنے وی، اوکه ګټه وغيره وی، مګرهډوکی، نوک او غاښ باندے ذبح کول جائز ندی .

۳=ذبحه کښې د مرئ پريکول دی يعنی دساه اغستلو ناله او د خوراک ښناک ناله او د مرئ غټ رګونه پريکولدی **حکمت** ددے ځائ په پريکولو کښې دادے چه دلته ټول رګونه راجمع شوی دی، يو خو وينه په ښے طريقے سره وځی، نو غوښه ئے خوږه وی، او بل حيوان ته په ساه وتلو کښې

آسانتیا وی .کچرته مجبوری وی، او حیوان په مرئ کښې ذبحه کول ممکن نه وی، مثلًا ښکار وغیره وي، نو دداسې حیوان ذبح صرف زخمی کول دی، که د بدن په هر ځائےکښې وی او هغه حیوانات لکه منخنقه(خفه)پهانسی کړےشوےوی)موقوذة(تکولے شوے وی)متردیة، (د بره نه را غختلے شوے)نطیحة، (ښکر باندے وهلے شوے)او هغه چه درندګانو مات کړے وی، دداسې قسم حیوان خوړل پدے شرط جائز دی چه ساه (روح)پکښې موجود وی او ذبحه شی .

٤= د ذبحے په وخت کښې ذبح کونکے به بسم الله وائی، او تکبیر وئیل هم سنت دی .

دذبحے کولو آداب

١-پسه چاړه باندے ذبحه کول مکروه دي .

٢-د حیوان په مخامخ چاړه تیره کول جائز ندی .

٣-قبلے ته د حیوان مخ کول غوره دی.

د ذبحې په وخت کښې د حیوان څټ ماتول یا پرېکول د روح د وتلو نه مخکښې مکروه دی .د غواګانو او ګډو بیزو په ذبح کښې سنت طریقه داده چه ګس اړخ باندے به څملولے شی او اوښ په اُولاړه باندے چه ګسه خپه ئے تړلے شوی وی .

ښکار :

د حاجت مطابق ښکار کول جائز دی، هسے دمشغولتیا او لوبو دپاره مکروه دی،دښکار د لګیدلو نه پس دوه حالتونه دی :

۱-یو حالت چه ژوندے په لاس راشی نو ذبحه کولے به شی .

۲- کچرته مړ وی او یا په آخری ساګانو کښې لاس له راشی نو بغیر د ذبحے نه هم جائز دے .د ښکار کونکي دپاره هغه شرطونه دی کوم چه د ذبحه کونکي دی، لکه عاقل، مسلمان او یا کتابی به وی، د مسلمان دپاره د لیونی، مجوسی، مشرک او کافر ښکار خوړل جائز ندے .آله د ذبحے باید تیره وی چه وینه په آسانئ سره وبهیوی، دهډوکی اود نوکانو نه به نوی جوړه شوی، یعنی ټول انواع دهډوکو به نوی، او حیوان به د تیره والی دوجے نه پرېکوی، نه د دروند والی د وجے نه،

او هرچه ښکاري سپے یا ښکاري مارغه زخمي کړي وی د هغے خوراک هم جائز دے چه کله مُعلم (تعلیم ورکړے شوےوی) یعنی دښکار ښودنه ورته شوی وی .

<u>**د ښکاري حیوان تعلیم**</u>:کله چه مالک ئے ښکار پسے لیږی نوځی، او ښکار دمالک دپاره نیسی، تر څوچه مالک ورله راشی، د خپل ځان دپارهنه نسی.که یو ښکاري د ښکار په نیت آله ویشتلے نوی بلکه په خطاء سره د لاس نه ګوزار شی، او حیوان وربانده مړ شی، نو دغه حیوان حلال ندے ځکه چه نیت د ښکار ئےپکښې نوو کړے.دغه رنګه کهښکاري سپے پخپله ښکارپسے لاړ شی، دغه ښکار هم حلال ندے ځکه چه مالک ندے لیږلے، او نه پکښې نیت د ښکارشته دے، کچرته ښکاري غشے ویشته یا وربانده بل حیوان ولږیدو یاتول یوځل باندے ولګیدل نو ددے خوراک جائز دے .دغشی ویشتو په وخت یا دښکاري حیوان د لیږیدو په وخت کښې بسم الله، الله اکبر وئیل سنت دی، ګویا کښې دغه ښکار ئے په لاس باندے ذبحه کړو .

تنبيه :

سپي ساتل حرام دی، لیکن رسول الله ﷺ د بعضو سپو د ساتلو اجازه ورکړې ده لکه ښکاري سپې، د فصل د حفاظت دپاره سپې، د څاروو د حفاظت دپاره سپې ساتل جائز دی .

د لباس (جامو) أحکام :

اسلام د خائسته والی او د صفائیدین دے، مسلمانانو ته د صفائی او خائسته والی تعلیم ورکویبلکه الله تعالی لباس ددے دپاره پیدا کړیدے چه انسان وربانده خپل ستر پرده وکړی، او خائسته ښکاره شی،د الله تعالی ارشاد مبارک دے : [**يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىَ ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ**]{الأعراف:٢٦} ترجمه:اے د آدم اولاد ! مونږ ستاسو دپاره لباس نازل کړیدے، چه ستاسو عورتونه پټوی، او خائستهوالے درکوی،او د پرهیزګارئ لباس ډیر غوره دے، دا د الله تعالی د طرفنه نښے دی چه خلق تر ے نصیحت واخلی .لباس کښي اُصول دادی چه هر قسمه لباس اچول جائز دی

مګر د کوم لباس نه چه شریعت منع کړی وی د هغے استعمال حرام دے لکه :

۱-دومره تنګے او نرئ جامے چه د انسان عورت او د بدن هر اندام پکښې ښکاری .

۲-د کافرانو او دبدکرداره خلقو سره په لباس کښې مشابهت کول .

۳-یالباس کښې د قیمت او مقدارپه لحاظ سره فضول خرچی یا تکبر کول .

٤-د سړو دپاره ریخم او سره زر (سونا) حرام دی، البته د ښځو دپاره جائز دی . د علي رضی الله عنه نه روایت دے: **يَقُولُ إِنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ أَخَذَ حَرِيرًا فَجَعَلَهُ فِي يَمِينِهِ وَأَخَذَ ذَهَبًا فَجَعَلَهُ فِي شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ« إِنَّ هَذَيْنِ حَرَامٌ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي»** سنن ابی داود (٤٠٧٨) ترجمه:نبیَ کریمﷺ ښی لاس کښې ریخم او چپ لاس کښې سره زر واخستل، اووے فرمائیل چه دا دوه څیزونه زما د امت یه نارینو باندے حرام دی، البته د سپین زر استعمالول اچول جائز دی . کوم لباس کښې چه دساه لرونکي څیز تصویر وی د هغے اغوستل دمسلمان دپاره

حرام دی، که جامه کښې د انسان یا حیوان تصویر وی او که زیوراتو کښې وی د هغې اغوستل حرام دی .عن عائشة،أم المؤمنين،رضي الله عنها،أنّهاأخبرتهاأنّها اشترت نمرقة فيها تصاوير فلمّا رآها رسول الله ﷺ قام على الباب فلم يدخله فعرفت في وجهه الكراهية،فقلت: يا رسول الله أتوب إلى الله وإلى رسوله ﷺ ماذا أذنبت ، فقال رسول الله ﷺ ما بال هذه النمرقة قلت اشتريتها لك لتقعد عليها وتوسدها،فقال رسول الله ﷺ إنّ أصحاب هذه الصور يوم القيامة يعذبون فيقال لهم أحيوا ما خلقتم وقال إنّ البيت الّذي فيه الصّور لا تدخله الملائكة». رواه البخاري ومسلم .ترجمه : عائشه رضی الله عنهافرمائیلی دی چه ما یوه تکیه واخستله چه په هغې کښې تصویران جوړ شوی وو، کله چه د نبی کریمﷺ نظر مبارک ورباندے ولګیدو نو دروازه کښې اودریدو، دننه راداخل نشو، عائشه رضی الله عنها فرمائي چه ماد نبی کریمﷺ په مخ مبارک کښې نفرت محسوس کړو، ماووئیل : زه الله تعالی ته توبه اُوباسم او د الله د رسول ﷺحکم ته ځان تسلیموم، ما نه څه ګناه شوے ده، رسول الله ﷺ وفرمائیل : څه وجه ده دے تکیه لره، ما ووئیل چه دا ما ستا دپاره اخستلے ده چه ته ورته ډډه لګوے او آرام ورباندے

کوے، رسول اللهﷺ وفرمائيل :ددے تصويرانو جوړونکو ته قيامت کښې عذاب ورکولے شي، او ورته به ووئيلے شيچه ژوندی کړئ هغه څوک چه تاسو جوړ کړے دے، بيا ئےوفرمائيل چه ملائک هغه کور ته نه داخليږی چه هغے کښې تصويران وی .

٥-دپـړکو(ګيتو) نه پرتوګ يا لنګ ښکته کول سړو باندے حرام دی، د ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دے چهرسول اللهﷺفرمائيلی دی :«**مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الإِزَارِ فَفِي النَّارِ**».ترجمه : هغه جامه چه دګيټوَنه(پړکونَه)َ لاندَےَ وَی هغَه به په أُور کښې وی .د ګيټو (پړکو) نه جامه ښکته کول حرام دی، که قميص وی که پرتوګ وی، که لنګ وغيره وی، دا حکم صرف د تکبر والو دپاره ندے بلکه د متکبر سزا نوره هم سخته وی،په حديث د عبدالله بن عمر رضی الله عنه کښې راغلی دی :قَالَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ**» متفق عليه.ترجمه : چاچه خپله جامه دتَکبرَ دَ وجےَنه َزمکه باندے راښکله الله تعالی به دقيامت په ورځ ورته درحمت نظر ونکړی . او

ښځه باندے اُوربدے جامے جوړول فرض دی چه ټول بدن ئے پکښې پټ وی .

٦-دومره باریکے او تنګے جامے چه عورت او اندامونه پکښې ښکاری سړو او ښځو دپاره جائزندی .

٧-سړو دپارهدښځو مشابهت کول او ښځو له د سړو مشابهت کول حرام دی . عبدالله بن عباس رضی الله عنهما فرمائی :«**لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُتَشَبِّهِينَ من الرجال بالنِّساء والْمُتشبهات من النساء بالرِّجال**»رواه البخاریَ. ترجَمهَ : رَسَولَ الله ﷺ هَغهَ سړوَ بانَدےَ لَعنت وئیلے دے چه ښځو سره ځان یوشان کوی، او هغه ښځو باندے چه د سړو سره ځان یوشان کوی .

٨-د کافرانو سره په لباس کښې مشابهت حرام دے چه مسلمان هغه جامه واچوی چه د کافرانو دپاره خاص وی .عبدالله بن عمرو رضی الله عنه فرمائی : چه رسول الله ﷺ ما باندے دوه زعفراني رنګےجامے ولیدلے، وےفرمائیل :«**إنَّ هَذه مِنْ ثِياب الْكُفَّار فَلاَ تَلْبَسها**» مسلم: ٢٠٧٧.ترجمه:دادکافرانو لباَسَ دےَ، دَا مه اچَوه .

دلباس آداب

۱-مسلمان لره پکار دی چه نوے جامے اچوی نو دعاء دِے ووائی، په حدیث دابو سعید خدري رضی الله عنه کښې راځي:«**اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسوتَنيه أَسأَلُكَ من خَيْره وخَيْر ما صنع لَه وأَعوذُبكَ من شَره وشَر ماصنعلَه**».(اَبوداود :۴۰۲۰) ترَجمه: اَے الله ! ستا دَپارهَ ټولَ صفتونهدَی تا راته دا جامے واچولے، زه ستانه ددے خیر غواړم او د هغه څه خیر چه دا ورله جوړے شویدی او ددے د شر نه په تاپورے پناه غواړم، او د هغه څه د شر نه چه دا ورله پیداشوی وي .

۲-جامهاول ښی اندامونو ته اچول پکار دی، په حدیث دعائشه رضی الله عنها کښې راغلی دی : «**كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يُحبُّ التَّيمُّن ما استَطَاعَ في طُهوره وتَنَعُّله وتَرَجُّله**». (متفق علیه).ترجمَه : نبي کریم ﷺ پهَ ټولو کَارونوَ کښېَ چه څومره به ترے کیدے شوه ښی طرف خوښولو، په اودس کولو کښې، په سر ږمنز کولو کښې، او په پیزار اچولو کښې به شروع دښئ خپے نه کوله، او ویستلو کښې به شروع د کسے خپے نه کوله. ابوهریره رضی الله عنه فرمائی چه رسول الله ﷺفرمائیلی دی :«**إِذَا انتعل أَحدُكم فَلْيبدَأْ بِالْيمنى وإِذَا خلَع**

فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ وَلْيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا أَوْ لِيَخْلَعْهُمَا جَمِيعًا».صحیح مسلم. ترجمه: تاسو کیچهڅوک پیزار اچوی نو شروع دِ ے د ښئ خپے نه کوی، او چه اُوباسی نو دګسے خپے نه دِ ےکوی، او یا دِ ے دواړو خپو ته واچوی، او دواړو خپو نه دِ ےپه یوځائ اُوباسی .په یو پیزار کښي د تللونهپه حدیث کښې منع راغلے ده چه یوه خپه کښي پیزار وی او بله کښې نه وی .

٣-هر مسلمان باندے لازم دی چه د بدن او دجامے د صفائی خاص خیال وساتی ځکه داد خائسته منظر بنیاد دے، اسلام صفائی طرفته ترغیب ورکړیدے او د بدن او جامے دصفائی حکم ئے هم ورکړیدے .

٤-جامو کښې غوره رنګ سپین دے، عبد الله بن عباس رضی الله عنه فرمائي چهرسول الله ﷺفرمائیلي دی : **الْبسوا من ثيابكُم الْبياض فإنَّها من خير ثيابكُم وكفّنوا فيها موتاكم**.

ترجمه : سپینے جامےاچوئ ځکه چه دا ستاسو غوره جامے دی، او پدےکښي خپل مړی دفن کوئ .پدے خبره ځان پوهه کول پکار دی چه سپین رنګ صرف افضل دے، نور هر قسمه رنګونه جائز دی .په جائزو لباسونو کښي د زیاتی

او اسراف نه ځان ساتل پکار دی، الله تعالی فرمائیلی دی :[**وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا**] {الفرقان:٦٧} ترجمه:مومنان هغه خلق دي چه کله خرچه کوی نو نه زیاتے کوی، اونه کنجوسی کوی، بلکه ددے په مینځ کښي وی .او نبی کریم ﷺ فرمائي : «**كُلُوا واشربوا والْبسوا وتصدَّقوا في غيْر إسراف ، ولاَ مَخيلَة**». (رواه البخاري).**ترجمه**:خورئ اَو څښئ او صدقه کوئ په غیر د اسراف او بغیر د تکبر کولو نه.

دنکاح مسائل

د نکاح شرطونه:۱=د خاوند او د ښځے رضاشرط ده،

او دا جائز ندی چه په بالغ او عاقل انسان باندے په نکاح کولو کښي زور وکړے شی، او نه بالغه عاقله ښځه باندے د هغه چا په باره کښي چه نکاح کول ورسره نه غواړی ځکه د ښځے د رضا نه بغیر نکاح کول اسلام منع کړیده، که یوه ښځه د یو سړی سره د نکاح کولو نه انکار وکړی، په هغے باندے به زور نشي کیدلے دا حق پلار ته هم نشته .

۲=ولی:یعنی دښځے سرپرست نه بغیر نکاح نه کیږی،

رسول الله ﷺ فرمائيلي دی :(لاَ نكَاحَ إلاَّ بولِی) (ابوداود)ترجمه: د سرپرست نه بغیر نکاح صحَیح نَه دَه.که یوے ښځے په خپله ځان په نکاح ورکړو او که بل چاله ئے اختيار ورکړےوی نو نکاحئے فاسده ده،او کافرسړے د مسلمان د ښځےولی نشيجوړيدلے، دچاچه ولی نويحاکم د وخت به هغه په نکاح ورکوی. ولی(سرپرست) به څوک وی ؟ :هر عقلمند،بالغ،مسلمان سړے به ولي وي چه دښځے نزدے رشته دار وی په لاندے ډول سره :پلار یا د پلار دطرفنه منتخب شوے سړے،بيا نيکه دپلار د طرفنه،که دا نه وي بيا د هغه پلار چه څوک موجود وی .بيا ځوی د ښځے،بيا نواسے او دغسےلاندے وريسے ورځه. بيا سکه ورور، بيا رور د پلار د طرفنه، بيا د سکهورور ځامن (وريرونه) بيا د پلار شريکي ورور ځامن، پدے اصولو باندے څومره چه نزدے رشته دار وی هغه به د ولايت حقدار وی، ددےنه پس سره تره، بيا پلار شريکي تره، او بيا د هغوی اولاد څومره چه نزدے وی هغومره به حقدار وی، ددےنه پس د پلار تره بيا دهغه اولاد، بيا د نيکه تره بيا د هغه اولاد. د ولی دپاره ضروری دی چه د نکاح کولو نه مخکښې د ښځے نه

تېوس وکړی، د ښځې دپاره د ولی مقررولو کښې حکمت دادے چه د زنا لارے بندے شی ځکه داګرانه ندهچه زناکارسړے ښځې ته ووائی چه ځان ددومره روپو په عوض کښې په نکاح راکړه، او پدے باندےدوه کسان د خپلو ملګرو نه یا د نورو خلقو نه ګواه کړی، زنا ته به لاره کولاوه نه شی.

۳-ګواهان:په نکاح کښې دوه یا د دوو نه زیات ګواهان چه نیک سیرت والا وی لازم دی، ګواهان باید د غټوګناهونونه ځان بچ کوی، یعنی زنا،شراب وغیره ګناهونوکښې ملوث نوی.

د نکاح طریقه داده:

هغه هلک چه نکاح کوی یا د هغه نائب به د جینۍ ولی (سرپرست) ته ووائی، دا فلانکۍ نومے جینۍ تا په دومره مهر سره فلانی هلک ته په نکاح شرعی سره ورکړیده ؟، په جواب کښې به ولی وائی : ما دا فلانئخپله لور یا خور یا چه زه ئے سرپرستی کوم (دجینی نوم به ذکر کړی) دے هلک له په دومره مهر سره په نکاح شرعی سره ورکړیده، هغه به

ووائی ما قبوله کړی ده . او د خاوند د طرف نه هم بل څوك وکالت کولے شي. ٤-مهر مقررول : په مهر کښې بهتره داده چه معمولی مقدار مقرر شی، مهر به په عقد نکاح کښي ذکر کیدلے شی،مهر چه نکاح کولو سره ادا شی غوره ده، لیکن څه وخت پورے روستوکولے هم شی، کچرته خاوند خپلے ښځے لره د کوروالی(جماع) نه مخکښې طلاق ورکړو نو ښځه د نیم مهر حقداره ده، او که دنکاح نه روستو او کوروالی(جماع)نه مخکښې خاوند وفات شو نو ښځه د خاوند د میراث حقداره ده، او پوره مقرر شوےمهر به هم د خاوند دمال نه اخلی، ګویا که مهر خاوندباندے قرض دے، دهغه د میراث نه به اخستلے شی.

٥-دنکاح حقونه :

د ضرورت مطابق خرچه :خاوند باندےدښځے د خوراک، څښاک او جامو او د اُوسیدو خرچه لازم ده، که پدے کښې خاوند بخل کوی نو ګناهګار دے، د ښځے داحق شته چه دخاوند دمال نه دخپل ضرورت مطابق د اجازت نه بغیر اخستلے شی، د خاوند په ذمه وارئ کښې قرض هم اخستلے شی، مثلا د بازار نه په قرض سودا اخلی چه خاوند به مے ادا

کړی خاوند باندے بیا اداکول لازم دی .٦-ولیمه : (د واده ډوډۍ ورکول)، یعنی د واده ورځو کښې طعام تیارول او خپل خپلوان او دوستانو لره دعوت ورکول، نبی کریمﷺډیرے ولیمے کړے وے او ددے حکم ئے هم ورکړیدے، ولیمه ددے وجے نه سنت طریقه ده .

٦-وراثت : یو مسلمان سړی چه دمسلمانے ښځے سره صحیح نکاح وکړی دوی د یو بل وارثان شول الله تعالی فرمائی :[وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم مِّن بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ] النساء: ١٢}ترجمه: ستاسو ښځے چه مړے شی او مال ترے پاتے شی ستاسو دپاره پکښې نیمه حصه ده چه اولاد ئے نه وی اوکه اولاد ترے پاتے شوی وی، بیا ستاسو دپاره لورمه حصه د ټول مال ده، د وصیت پوره کولو او د قرض ادا کولو نه پس، او کوم مال چه تاسو د مرګ نه پس پریږدئنو د ښځو پکښې څلورمه حصه ده، که اولاد مو نه وی، او که اولاد درنه پاتے شوی وی نو د ښځودپاره په ټول مالکښې اتمه

حصه ده، دوصيت دپوره کولو نه پس چه تاسو کړے وی او دقرض د ادا کولو نه پس . (النساء : ١٢)داخبره يادول پکار دی چه دښځے دميراث دپاره صرف شرعي نکاح کافی ده، که نزديکت (جماع)شوی وی او که نوی شوی .

د نکاح سنت طريقے او آداب :

١-د نکاح اعلان کول : ځکه د بنده په کوټه کښې پټه نکاح نه کيږی، په اعلان سره د زنا او نکاح فرق کيږی، د واده جوړے (هلک ياجيني) ته دِعاء وئيل هم سنت دی :«**بارَكَ اللّهُ لَكَ وبارَكَ علَيكَ وجَمَعَ بينَكُما فى خيْرٍ**». سنن ابي داود.ترجمه : الله پاک دِے دانکاح ستا دپاَره برګتی کړی، او تادِے هم برکتی کړی، او تاسو دواړه دِے الله په خير او سلامتياسره يوځائ کړی .

٢-د خپلے ښځے سره دکوروالی په وخت کښې دادعاء لوستل پکار دی .**بسم الله اللّهمَّ جنّبنَا الشّيْطَانَ وجنّب الشّيْطَانَ ما رزقْتنَا**،رواهالبخاری .ترجمه : بَسم الله، اے اَللّهٔ ! مونږه د شيطان نه لرے وساته او زمونږه اولاد هم د شيطان نه لرے وساته .

۳-ښځه او خاوند باندے حرام دی چه د خپل مینځي راز خبرے بل چاته بیان کړی .

٤-د حیض یا نفاس په حالت کښې (اګرکه وینه بنده شوی وی خو چه غسل ئے لا نوی کړی)سړی له د ښځے سره کوروالے کول حرام دی .

٥-خاوند باندے حرام دی چه دښځے سره په شاطرف(دډکو بولوځای)کښې جماع وکړی ځکه اسلام دا حرام کړے دے.

٦-خاوند باندے لازم دی چه د جماع(کوروالی)په وخت کښې دښځے پوره حق اداکړی، کچرته د حمل نه دبچ کیدو دپاره نطفه بهار غورځوی نو د ښځے رضاپکښې شرط ده او دا کار هم د ضرورت نه بغیر نه دےپکار.

دغوره ښځے صفات :

واده خلق ددے دپاره کوي چه د واده نه پس ښځه دخاوند دپاره د آرام او سکون سبب وګرځی، ددے وجے نه پاکدامنه معاشره او نیك خاندان جوړیږی، کچرته ښځه ښکاره او پټه د حسن مالکه وی دا لوی نعمت دی، ښکاره حسن دا دے

چه ظاهری اندامونو باندے برابره وی، او پټ حسن نه مراد دینداری او خائسته اخلاق دی،لیکن اهم شے دینداري ده او په حدیث کښي دیندارے زنانه طرفته ترغیب ورکړے شوے دے، او دغه رنګه ښځے لره هم پکار دی چه د نیک عمله او متقي خاوند انتخاب وکړی.

هغه زنانه چه هغوی سره نکاح کول حرام دی:

داسے ښځے دوه قسمه دی: ١-هغه چه نکاح ورسره همیشه دپاره حرامه ده.

٢-او بعض هغه چه نکاح ورسره څه وخت پورے حرامه ده.

هغه ښځے چه همیشه دپاره حرامے دی هغه په درے قسمه دی:

١-دنسب دوجے نه حرامے ښځے: دا اُووه قسمه ښځے دی، قرآن کریم کښي ذکردی: [**حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالاَتُكُمْ وَبَنَاتُ الأَخِ وَبَنَاتُ الأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللاَّتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللاَّتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ اللاَّتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلاَئِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلاَبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ الأُخْتَيْنِ**

إِلاَّ مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا] {النساء: ۲۳} ترجمه :حرام کړے شوے دے پتاسو باندے(نکاح)دمیندو ستاسو او لونړه ستاسو او خویندو ستاسو او تروریانے ستاسو او ماشی ګانی ستاسو او رویرے او خورزے اړ میندے ستاسو هغه چه پئے درکړی وی تاسوته او خوندی ستاسو د پئے ورکولو د وجے نه او میندے د ښځو ستاسو (خواخے)او پرکتے ستاسو هغه چه په پالنه ستاسو کښی دی د ښځو ستاسونه هغه چه یوځائے شوی یئ تاسو د هغوی سره پس که نوےیوځائے شوی دهغوی سره پس نشته ګناه پتاسو باندےاو ښځے د ځامنو ستاسو (ننګورانے) هغه ځامن چه پیداوی ستاسو د شاګانونه او جمعکول د دؤو خویندو مګر هغه چه مخکښے تیر شوی دی یقینا الله تعالی دےبخنه کؤنکے رحم کونکے

۱-میندے :ددےنه مراد خپله مور ده، د مور او پلار د طرفنه نیاګانے هم پکښې داخلی دی خومره چه بره نسب رسیږی .

۲-لونړه : سکه لور یا نواسے دلور یادځوی دطرفنه بیا دهغوی لونړه خومره چه خکته نسب ورځی.

۳-خوینده : سکه خور او دپلاردطرفنه خوراود مور دطرفنه خور ټولوخویندو سره نکاح حرامه ده .

٤-ترورياني : (ترور دپلار خور ته وائی)د سړی خپلې ترورياني او د پلارترورياني او د نيکه ترورياني، دغه رنګه د مور ترورياني او د نيا ترورياني .

٥-ماخيګاني-(ماخی د مور خور ته وائی)پدې کښې د سړی خپلې ماخيګاني او دپلار ماخيګاني، او دغه رنګه د نيکه ماخيګاني، د مور ماخيګاني او د نيا ماخيګاني .

٦-وريرې(د ورور لونړه)د سکه ورور لونړه، دپلار د طرفنه د ورور لونړه، د مور د طرفنه د ورور لونړه، د هغوی د ځامنو لونړه، يا د لوريانو لونړه، څومره چه خکته نسب رسيږی .

٥-خورزې(دخور لونړه) سکه خور نه پيدا وی او که د ناسکه خور نه پيدا وی ټولې حرامې دی، او دهغوی اولاد څومره چه نسب رسيږی .

د رضاعت (پيؤ/ سينه رودلو)د وجه نه حرام والې درشتو :

د نسب دوجې نه چه کومې رشتې حرامې وی هغه رشتې د تئې رودو د وجې نه هم حراميږی، حديث کښې راغلی دی :

يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ. (بخاري ومسلم :١٤٤٧ ٢٦٤٥). ترجمه : حراميږی د تئے رودو د وجے نه هغه رشتے چه د نسب د وجے نه حراميږی .

د رضاعت (تئے د خوړلو) شرطونه چه حرمت ورباندے ثابتيږی :

١-پنځه ځل دتئے خوړل، حديث کښې راغلی دی : که مثلاً يو ماشوم څلور ځل د چا تئے خوړلے وی هغه ئے رضاعی مور نشی ګرځيدلے .

٢- دويم شرط دادے چه ماشوم د طفوليت (وړوکوالي) په وخت کښې شوده خوړلے وی، د طفوليت موده دوه کاله ده چه پدے موده کښې ئےپنځه کرته سينه خوړلی وی، کچرته دوه يا درےکرته په زمانه د طفوليت کښې خوړلے وی، او باقی روستو د طفوليتد زمانے نه خوړليوی، نو بيا هم حرمت نه ثابتيږی .کله چه درضاعت شرطونه پوره شی نو دا ماشوم ددے ښځے بچے وګرځيدو، ددے ښځے ټول اولاد ئے رونړه او خويندے شول، ددے ښځے خاوند (چه د هغه په سبب په سينو دښځه کي شوده پيدا شوی دی) ددے ماشوم رضاعی

پلار دے، نو دده ټول اولاد که ددے ښځے نه وی او که د بلے ښځے نه دی په دے ماشوم باندے حرام دی، داخبره ضروری ده چه ددے ماشوم څومره رشته دار دی، د اولادو نه علاوه درضاعت د رشتے سره ئےځه تعلق نشته دے .د

مصاهرت (سخرګنئ) د وجه نه د رشتو حرمت

۱-دپلارانو ښځے او د نیکونو ښځے،دوي چه نفس نکاح شرعی ورسره وکړه نو په اولادو باندے د هغه زنانو حرمت ثابت شو، او دغه رنګه د هغوي د اولادو په اولادو باندے هم د دوي حرمت ثابت شو څومره چه ځکته نسب رسیږی .

۲-اینګور (دځوی ښځه)چه شرعی نکاح د ښځے سره وشی نودهلک په پلار او نیکه او څومره چه بره نسب وی دا ښځه حرامه شی که جماع(نزدیکت) شوے وی او که نه

۳-دښځے سره نکاح کولو باندے دهغے مور سره او نیا سره که نیاګانے دمور دطرفنه وی او که دپلار د طرفنه وی، نکاح کول ددغه هلک ورسره حرامه ده .

٤-د کومے ښځے سره چه نکاح وشی د هغے لونړه د بل خاوند نه او دلونړو اولادڅومره چه نسب رسیږی پدے

خاوند حرامې دي په شرط د کوروالی(جماع)باندې، کچېرته د کوروالی نه مخکښې دښځې خاوند مینځ کښې جداوالې راشي نو دهغې د اولادو حرمت نه ثابتیږی .

موقتي (یعني د خاص وخت پورې) حرامې رشتې :

۱-د ښځې خور(خینه)، ترووریعنی دښځې دپلار خور او ماڅی، یعنی د ښځې د مور خور دوی تمامو سره نکاح تر هغه وخت پورې حرامه ده چه تر څو د ښځې اوخاوند مینځ کښې جداوالې نوی راغلې په طلاق سره، او یا په وفات سره چه عدت ئې پوره شي .

۲-هغه ښځه چه دبل چا په عدت کښې وی، یعنی طلاقه شوی وی یا خاوند ئې وفات شوې وی، یا د خلع، یا د نکاح د فسخ (ختمولو) د وجه نه عدت تیروی، د هغه خِطبه کول (غوښتل/جرګه کول) هم دعدت په دوران کښې جائز ندي او نکاح کول ورسره هم جائز ندی .

۳-دحج یا دعمرې دپاره احرام تړونکې زنانه چه داحرام نه په صحیح طور باندې نه وی وتلی د هغې سره نکاح کول، او د نکاح دپاره خِطبه کول حرام دی .

دطلاق احکام

طلاق په اصل کښې مکروه دی، لیکن د ضرورت مطابق جائز کیږی، کله چه د ښځے او خاوند یوځائ ژوند تیرول ګران شی نو دالله دطرفنه مهربانی ده چه د طلاق په صورت کښې د یو بل نه جدا کیدلے شی، لیکن خاوند لره د څو خبرو لحاظ ساتل پکار دی :

۱-د حیض په حالت کښې طلاق ورکول حرام دی، ګناه کبیره ده، چاچه داکار وکړو دالله تعالی او د رسول الله ﷺ مخالفت ئے وکړو بیا خاوند باندے لازم ده چه ښځے ته به رجوع (دجماع په صورت کښې) کوی، او د طهر (پاکوالی) پورے به ئے د ښځے پشان ساتی چه کلهپاکه شی، بیا به طلاق ورکړی، کچرته د طلاقو کلکه اراده ئے کړی وی، نو غوره داده چه د غه طهر کښې ورته صبر وکړی او بل طهر کښې ورله طلاق ورکړی.

۲-هغه طهر(پاکوالے دحیض نه) چه نزدیکتئے پکښې کړے وی هغے کښې به طلاق نه ورکوی بلکه بل طهر ته به

صبر کوی خو کچرته د زنانه په خیټه حمل ښکاره شوےوی بیا جائز دی .

د طلاق د وجے نه پیدا شوی مسائل اواحکام :

هرکله چه طلاق جدائی ده، ددے جدائی دوجے نه مختلف مسائل پیدا کیږی چه د هغے تفصیل دادے :

۱-د عدت تیرول:که خاوند دښځے سره نزدیکت(جماع) کړی وی، یا ورسره خلوتِ صحیحه(پوره ځانله والے) کړے وی، نو ښځه باندے د طلاق نه پس عدت تیرول واجب دی، کچرته دنزدیکت(جماع) نه او د خلوتِ صحیحه نه مخکښي جدائی راغله، بیاورباندے عدت نشته دے، عدت دیته وائی :

۲-که د ښځے حیض راتللو نو درے حیضونه پورے به عدت تیروی .

۳-که حیض ئے نه راځی بیا به عدت درے میاشتے تیروی .

٤-کهښځه حامله وي (یعني خیټه باندے ماشوم وی) نو عدت به وضع دحمل(پیدائش د بچی) وی .

شريعت کښې د عدت حکمتونه :

خاوند ته مهلت ورکوي چه سوچ وکړه او خپلې ښځې ته رجوع(واپسی) وکړه، او ددې خبرې يقين هم وشي چه دښځې په خيټه حمل شته اوکه نشته .

٥- کچرتهددې طلاق نهمخکښې دوه طلاق ښځې لره ورکړی وی، نو ښځه په خاوند باندې حرامه ده، تفصيل ددې مسئلې دادےچه خاوند يو طلاق ورکړی بيا ورته رجوع وکړی بيا څه وخت پس ورله دويم طلاق ورکړی بيا ورته رجوع وکړی، په دريم ځل طلاق سره دا ښځه په خاوندحرامه شوله بيا نفس نکاح باندےهم نه جائز کيږی تر څو چه دبل خاوند سره ئےپخپله خوخه سره نکاح نوی کړی، او هغه ورله پخپله خوخه طلاق ورکړی بيا به اولنی خاوند دپاره ورسره نکاح که وغواړی جائز ده . پدے دويمه نکاح کي به دا غرض نه وي چه ښځه اول خاوند دپاره حلالوي چه ديته حلاله وائي، دا بيا خکاره زنا حسابيږيچه د الله نبي صلي الله عليه وسلم پداسے حلالونکي سړي او حلال کړے شوي سړي باندے لعنت وئيلے دے .

خُلع (ځان خلاصے) :

د خلع مقصد دادے چه ښځه دخپل خاوند نه په څه وجه جدا کیدل غواړی نو هغه له مال ورکړی، اوځان ترے خلاص کړی کچرته خاوند هم د ښځے نه نفرت کوی، او د طلاق اراده لری، بیا د ښځے نه مال اخستل جائز ندی، خاوند به صبر وکړی یا به طلاق ورکړی .دښځے دپاره هم ضروری ده چه معمولی خبرو باندے طلاق ونه غواړی، کچرته داسے حالات جوړشی چه ژوند تیرول ګران وی، نو خاوند دپاره هم جائز ندی چه ښځه تنګوی دے دپاره چه خلع وغواړی، او دخاوند دپاره دمهر نه زیات مال اخستل هم جائز ندی .

دنکاح دختمولو او د باقی پریښودلو اختیار :

دمعقول سبب دوجے نه خاوند او ښځے دواړو دپاره حق شته چه نکاح باقی پریږدی او یا ئے ختمه کړی .مثلا ښځه په خاوند کښي یا خاوند په ښځه کښي مرض یا بل بدنی عیب چه دنکاح په وخت کښي نوی بیان شوے هر یو دنکاح دفسخ اختیار لری .

۱-که ښځه او خاوند کښې يو تن ليونے شی، يا داسے مريض شی چه دنکاح حق نشی ادا کولے يا ددے پشان نور صورتونه نو بل جانب لره دنکاح دفسخے اختيار حاصل دے، که فسخه دنکاح د نزيکت(جماع) نه مخکښې وی بيا خاوند ورکړےشوے مهر اخستلے شی .

۲-مقرر شوے مهر که خاوند دهغے د ادا کولو طاقت نه لری نو ښځه د نزديکت(جماع) نه مخکښې نکاح فسخه کولے شی، د نزديکت نه پس ئے بيا دا حق نشته دے .

۳-که خاوند د ښځے د خوراک څښاک د خرچے طاقت نه لری نو د انتظار نه پس ښځه د عدالت په واسطه نکاح فسخه کولے شی .

٤-يا خاوند ورک شی، څه معلومات ئے نوی، او دښځے د خرچے دپاره ئے څه مال هم نوی پريخے او ښځے سره خپل هم دومره مال نشته چه خرچه ورباندے وکړی، اونهورله څوک قرض ورکوی،نو د داسے مجبورئ په حالت کښې ښځه دعدالت په واسطه نکاح فسخه کولے شی .

دغير مسلم سره نکاح :

مسلمان باندے دکافرے ښځے سره نکاح _چه کتابیه نوی_ حرامه ده، او مسلمانے ښځے دپاره دهر کافر سره کتابي وی اوکه غیر کتابي وی، نکاح کول‌جائز ندي، که ښځه د خاوند نه مخکښ اسلام قبول کړی، بیا دخاوند نزدیکت(جماع) ورسره جائز نده ترڅو چه خاوند اسلام نوی قبول کړے .

د غیرمسلم سره دنکاح دپاره بعض احکام :

۱ کافره ښځه او خاوند یوځای اسلام قبول کړی نو ددوی نکاح به پخپل حال باقي وی، که بل شرعی مانع نوی لکه دا ښځه په دے سړی حرامه وی بیا به جدا والے کیدلے شی .

۲-دکتابیه ښځے خاوند چه اسلام قبول کړی، نکاح ئے په خپل حال صحیح ده .

۳-کافران دکتابیانو نه بغیر چه ښځه او خاوند کښې یوتن مسلمان شی مخکښې د نزدیکت (جماع)نه نو نکاح ئے باطله ده .

٤-که ښځه اسلام قبول کړي مخکښې د نزدیکت(جماع) نه،خاوند ئے کتابي وي او که غیر کتابي نو نکاح به فسخه کولے شي ځکه د مسلمانے ښځے دکافر سره نکاح نه کیږي .

٥-که د نزدیکت (جماع) نه پس ښځه مسلمانه شوله نو عدت پورے به ښځه صبر کوي، که خاوند ئے مسلمان نشو نو د عدت د ختمیدو سره نکاح ختمه شوله، دا مسلمانه ښځه په خپله خوښه دبل چاسره نکاح کولے شي، او یا دِے د خاوند داسلام قبلولو پورے انتظار وکړي، البته دے د انتظار موده کښې د ښځے هیڅ حق په خاوند باندے نشته، اونه د خاوند څه حق په ښځه باندے شته، که اسلام ئے قبول کړو نو د هغه ښځه ده، د نکاح تجدید ته څه ضرورت نشته دے، اګر که ښځے د خاوند ډیر کالونه انتظار کړے وي، داحکم د کتابي او غیر کتابي دواړو دپاره دے .

٦-که ښځه دنزدیکت (جماع) نه مخکښې مرتده شي (والعیاذ بالله) نو نکاح ئے فسخه شوله، او مهر به هم نشي ورکیدلے، کچرته خاوند (والعیاذبالله) مرتد شي نو نکاح فسخه شوله، او نیم مهر به ورکوي، او که د مرتد والی نه پس

ښځه يا خاوند مسلمان شي نو زړه نکاح به ئے په خپل حال وی، چه طلاق وغيره نوی واقع شوے .

کتابيه ښځے سره د نکاح نقصانات :

الله سبحانه وتعالى داهل کتابو ښځو سره نکاح حلاله کړه ددے مقصد دپاره چهداخلاقو اصلاح وشی، معاشره د غلطو کارونو نه پاکه شی، د شرمګاه حفاظت وشی، په معاشره کښې اسلامی قوانين نافذ کړيشی، او داسے امت پيدا شی چه په اشهدان لا اله الا الله محمدرسول الله باندے قائم وی، دا عظيم مقصدونه هغه وخت کښې حاصليږی چه نيک عمله ښځے سره نکاح وشی چه ديندراه وی، دشرافت او خائسته اخلاقو مالکه وی،

د مسلمان سړی د کتابيه ښځے سره دنکاح کولو اثرات دادی :

۱-کورنے ژوند : ورکوټی خاندان کښې که خاوند د مضبوط مزاج والا وی نو په ښځه باندے اثر کوی، غالبًا ښځه به مسلمانه شی، ليکن کله کله دښځے اثر ډير وی په خاوند باندے بيا چه کوم کارونه د ښځے دعقيدے موافق وی هغه

داخاوند باندے کوی مثلا شراب څښکل، د خنزیر غوښه خوړل، آزادے دوستانے کول وغیره، ددے نتیجه داشی چه دمسلمانانو خاندانونه تس نس شی، د اولادو تربیت په ناروا کارونو باندے وشی، او کله کله ضدی ښځه خپل بچید ځان سره دخپل مذهب دعبادتځایونو ته بوځی راولی تردے چه ماشومان دهغوی دعبادت سره عادی شی، عربي ژبه کښې مشهور متل دے من شب علي شيئ شاب عليه. (څوك چه په څه کښې لوی شی نو د هغے سره به بوډا کیږی) .

اسلامی معاشره باندے اثرات :

اسلامی معاشره کښې داهل کتابو ښځو ډیروالے خطرناک دے،دا ښځے په امت اسلامی کښې خپل باطل نظریات خوروی، دخپلو غلطو عادتونو د وجے نه به معاشره برباده کړی، مثلًا د پردے خیال به نه ساتی، لباس به داسلام خلاف اچوی، او نور غلط حرکتونه به معاشره کښې خواره شی.

وبالله تعالى التوفيق

فهرست د فقهي احکام

3	**د زکات حکم**
4	کوم اشیاؤ کښې زکات فرض دے
4	د سرو او سپینو زرو زکات
5	د تجارت په سامان کښې زکات
7	د شیئر (شراکت) روپو کښې زکات / د زمکے په فصلونو کښې
8	په حیوانات کښې زکات
9	په اښانو کښې زکات
11	په غواګانو کښې زکات
13	په ګډو بیزو کښې زکات
14	د زکات مستحقین / د زکات د حقدارانو تفصیل
16	ضروري خبرے
17	**د خوراک څښاک احکام**
19	بیا حیوانات دوه قسمه دي
21	د ذبحے احکام
23	د ذبحے کولو آداب
24	ښکار
25	د ښکاري حیوان تعلیم
26	**د لباس (جامو) احکام**
31	د لباس آداب

د نکاح مسائل	**33**
د نکاح شرطونه	33
د نکاح طریقه داده	35
د نکاح حقونه	36
د نکاح سنت طریقے او آداب	38
د غوره ښځے صفات	39
هغه زنانه چه هغوی سره نکاح کولحرامه دی	40
د رضاعت د وجه نه حرام والے د رشتو	42
د رضاعت شرطونه چه حرمت وربانده ثابتیږی	43
د مصاهرت د وجه نه د رشتو حرمت	44
موقتی حرامے رشتے	45
د طلاق احکام	46
د طلاق د وجے نه پیدا شوی مسائل / د عدت تیرول	47
شریعت کښې د عدت حکمتونه	48
خلع / د نکاح د خنمولو او باقی پریښودلو اختیار	49
د غیر مسلمه سره نکاح	51
د غیر مسلم سره نکاح دپاره بعض احکام	51
کتابیه ښځے سره د نکاح نقصانات	53
د مسلمان سری د کتابیه سره دنکاح کولو اثرات	53
اسلامی معاشره باندے اثرات	54